

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Inserati se sprejemajo in velja trislojna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracije in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna števil. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Nemškutarji v deželni zboru kranjskem.

V zadnjem listu smo na kratko omenili, da je kranjski deželni zbor uklujub pičlo mu odmerjenega časa razen deželno-gospodarskih zadev letos, tedaj v zadnji uri, še skazal deželi dve veliki dobroti, namreč z nastavo popotnega učitelja kmetijstva in s sklepom zidanja norišnice. Kaj je v šestletni dobi koristnega in potrebnega za deželo storil, to bo pač vsakemu znano, ki se je brigal za njegove obravnave in deželne zadeve sploh.

Da se pa more delavnost našega deželnega zbora ceniti po vrednosti, treba pomisliti, da je podoben človeku, ki ima v sebi bolezen; tak človek težje dela, a to, kar naredi, ima po tem toliko večjo vrednost, njegova zasluga je tim večja. Deželnega zbora kranjskega bolezen, prava „putka“, so nemškutarski poslanci, ki so se glasili in ovirali ga vselej, kedar je šlo za kako narodu našemu koristno reč, če je le količkaj po slovanstvu dišala. Toda ne samo to — bili so skoro vsakemu predlogu protivni, če je le prihajal iz kakih narodnih ust.

Tako so bili letos protivni celó deželi tako potrebnima in koristnima predlogoma: o popotnem učitelju kmetijstva in o norišnici. In iz kakih razlogov! Kedar so hoteli iz strankarskega stališča kako reč podreti, skrili so svojega zajca za grm varčnosti. Če kdo njihove govore prebira, pa jih verjame, bo mislil, kdo vedi, kaki narodnjaki, domoljubi so, da hočejo

ljudstvu res ves davek odvzeti. Njihovo glavno orožje proti narodni večini je bilo vedno eno in isto: očitjanje zapravljivosti. Na to so dobivali pač dobre odgovore, katerim niso mogli do kože ali pa so jih skušali ovreči le s tem, da so za dokaze jemali deželne priklade, kar jih je zbor bil prisiljen deželi naložiti. To sicer ni veselo, ali bi bilo pa drugače, ko bi bila v tem času večina zborova nemčurska? Bi ne bile marveč v tem slučaju deželne priklade morda še večje? Zakaj je bil zbor primoran nakladati davke, to nagajivi nemčurji prav tako dobro vedo, kakor mi. Država je veliko reči, ki jih je prej sama oskrbovala, oddala deželi; dosledno bi bila morala prepustiti deželi tudi primeren del davkov, česar pa ni storila. Bremena se je pač znebila, a vendar pobira davek ravno tako, kakor da bi oskrbovala še vse, kar je deželi prepustila. Po tem je deželni zaklad, ki se po večem polni le po dokladah, bil huje obtežen. Koliko stanje šole, koliko ceste, koliko drugi posli, ki jih je deželni odbor dobil! Da more shajati, ni drugače, nego da se mu dohodki povišajo, zato je bil zbor prisiljen k dokladam, to dobro vedo tudi nemčurji, ki pa vendar v enomer trmoglavo natolcujejo večino, kakor da bi bila edino ona kriva po slabem gospodarstvu, da so deželne priklade više postale. Ali ni tako očitjanje neumno, zlobno?

Da imajo varčnost le na jeziku, v djanji pa se jim je jako malo smilila možnja davkoplačevalcev, o tem najjasnejši dokaz je to, da takrat, kedar je šlo za kako njim povoljno

reč, n. pr. podporo nemškemu gledišču, povišanje plače muzejnemu varuhu (Dežmanu) itd., niso imeli tako tanke vesti. Dobro jim je tedaj dal dr. Bleiweis pod nos rekši, da so dosledno zoper vsako reč, ki jo predlaga narodna večina, naj bo njena potreba ali koristnost še tako očividna. Nasprotno pa se potezajo za vse, kar je po njihovem okusu in sluzi nemčurstvu, bodi si še tako nepotrebno, nekoristno ali celó škodljivo narodu in deželi. Da je to res, tega nam ni treba dokazovati, ker je dokazano po zapisnikih obravnave deželnega zbora.

Tej prikazni se ni čuditi, ako se ogledajo osebe, iz katerih je sestavljena manjšina našega deželnega zbora. Tu vidiš možé, ki niso izrastli iz naroda našega ali pa so se mu pozneje izneverili, veliko-posestnike, plemenitaše, ki do ljudstva nimajo pravega čutja, c. k. uradnike, ki morajo iti za vlado, in odločne nasprotnike naše narodne reči. Kaj mora tedaj narod naš pričakovati od takih mož! Mislimo, da je vsak do dobrega prepričan, da res narodnjak ima srce za narod; saj se je to o vsaki sesiji pokazalo in če bi ne bili imeli narodnjaki večine v zboru, dežela bi še pičlega števila narodu koristnih naprav ne imela, kar jih je mogla zavoljo hudih ovir osnovati. Opomnimo le sadje- in vinorejske šole na Slapu, popotnega učitelja kmetijstva, norišnice, pogodbe z državo zavoljo vravnave zemljiščno-odveznega zaklada; deželi jako koristna kmetijska šola se je največ po krivdi nasprotne stranke zeló zavlekla, če ne bo celó popolnoma po vodi

Kralj Dimitar Zvonimir in njegova doba.

(Konec.)

Smrt kralja Dimitra Zvonimira.

Iz leta 1086 je Dimitar Zvonimir večkrat poboljeval. On ni mogel nič več kraljevskih dolžnosti opravljati; zatoraj si je izbral človeka, ki bi namesto njega s hrvatsko zemljo opravljal. Bil je to neki Pribimir. Leta je postal „vikar kraljevski“, ter vladal v ime Zvonimirovo v celej Hrvatskeji in Dalmaciji.

Kralj Zvonimir je po prilici bolehal leto dan. Na početku l. 1088 je on umrl ter so ga pokopali v Solinu, v kraljevskej raki, kojoj je nekđaj kraljica Jelina sezidati dala.

Dimitar Zvonimir je bil oženjen z ogersko kraljicino Jelino, kojoj so Hrvati Lepo zvali. Ta mu je rodila sina Radovana. Zvonimir si je bil tega sina opredelil za naslednika, ter ga je zatoraj že kot mladenča vadil v vladanju hrvatske zemlje. V listinah kraljevskih od l. 1078 in 1083 spominja se Radovan kot priča darovnicam, koje je Zvonimir podelil. Ali Zvonimiru ni bilo sojeno, da utemelji narodno dinastijo v Hrvatskeji. Še za svojega življenja je moral siromak videti, kako mu

edini sin Radovan gine od ljute bolezn. L. 1084 umre Radovan.

Vladanje Dimitra Zvonimira je ostalo v živej vspomeni narodu hrvatskemu. Dolgo še se je spominjal narod poslednjega znamenitega kralja svojega ter se je posebno rad spominjal v kasnejih burnih časih lepega miru in varnosti, ki je za njegovega kraljevanja v hrvatskej zemlji vladala. Posebno od onega časa, ko so začeli ptuji kralji hrvatski narod preganjati, deliti, zatirati, ko je narod hrvatski postal tužen rob tujih gospodarjev, tolažili so se potlačeni Hrvati s spominom na nekđaj slavno vladanje „kralja hrvatske krvi“ ter so Zvonimira smatrali zastopnikom samostalnosti države hrvatske.

Stara kronika hrvatska slavi Zvonimira in njegovo vlado z besedami navdušenimi in spoštljivimi: „I osta kraljem Zvonimir, koj pošteni kralj, sin dobrega spomenuča, poče crkve veoma štovati in ljubiti in poče dobre pomagati, a progoniti zale. I bi od vsih poljubljen, a od zalih nenavidjen, jere nemogaše zla videti. I tako nebiše on za Hrvate, zašto neće oni dobrotom dobiti, da bolji su pod strahom. I za dobroga kralja Zvonimira biše vesela sva zemlja, jere biše puna i urešena svakoga dobra, i gradovi puni srebra i zlata

I nebojaše se ubogi, da ga izjede bogati, nekaki, da mu vazme jaki, ni sluga, da mu učini nepravo gospodin. Jere kralj svih branijaše, zašto ni sam bezpravdeno neposidaše, tako i inim nedadiše. I tako veliko bogatstvo biše tako u zagorju, kako u primorju biše za pravedenoga kralja Zvonimira. I biše puna zemlja svakoga blaga i biše veče vredna ureha na ženah i mladih ljudih i na konjih, nere jnada sve imanje, i Zemlja Zvonimirova biše obilna svakom razkošom, ni se nikoga bojaše, nit im nitkove mogaše nauditi, razmi gniv gospodina boga, koj dojde svrhu ostatka njih, kako pismo govori: Otcu zobaše kiselo grožđaje, a sinovom zubi utrnuse“.

Neumorni hrvatski povestničar Rački, opisavši nam Zvonimira in njegovo vlado sodi o njem takole: „Kralj Zvonimir vzdržal je Hrvatsko v onem položaju, kojega jej je modri in oprezni Peter Krešimir priskrbel. Ali proti koncu njegovega vladanja nagomilali so se nad zemljo hrvatsko tako nevarni oblaci, da bi jih mogla samo čvrsta in razborita roka razpršiti ali vsaj nenevarne storiti“.

Smrt Dimitra Zvonimira je bila zares prav škodna za hrvatsko državo. On ni zapustil zakonitega naslednika, pa zato se je zemlja hrvatska in dalmatinska razcepila na

splavala. Vsem tem važnim rečem so nemčurški poslanci po moči nasprotovali.

Dalje so z napadanjem večine podaljševali sesije in s svojimi dolgimi govori (ker se tiskajo v stenografičnih zapisnikih) prizadevali deželi velike stroške, kateri se res ne dajo opravičiti. To — to je zapravljenost, ne pa gospodarstvo narodne večine.

Po vsem tem je lahko narod naš spoznal, kaj so nemčurji. Če bodo naši volilci hoteli sami sebi dobro storiti, bodo o prihodnjih volitvah poprijeli se svojih možakov, nikakor pa ne poslušali nemčurških „marktšrajarjev.“

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. maja.

Avstrijske dežele.

O katoliškem zboru na Bujanji. Telegram „Slovenca“ 4. t. m.:

„Sinoč shod katoliški sklenjen; preizvrstno govorili kardinal Schwarzenberg, Thun, princ Lichtenstein, Gruša, nadškof Kučker neprecenljive besede vpricho osem škofov, najviših plemenitažev, blizo 4000 možakov in gospej raznih stanov; sobana odmeva navdušenosti v vsih jezikih cesarstva; pri blagoslovu papeževem v ginljivem soglasji, prizor veličasten, vtis nepopisljiv.“

Kakor se čuje, je avstrijska vlada obrnila se do rumunske s pritožbo, naj Donave ne zapre, in da je vsled tega reka za avstrijske ladije odprta; le luki ob Galacu in Brajili ste zaprti.

V peštanskem zboru so Madjari stavili interpelacijo do vlade, ki kar kipi sovrastva do Rusov. Iz tega se vidi, kak strah imajo Madjari pred njimi. Čuditi se je le, da se Hrvat nobeden ne oglasi. Jih mar ni v zboru?

Česki poslanci so imeli te dni shod, pri katerem so se pogovarjali o tem, kako dalje postopati na političnem polju sedanji čas.

Vnanje države.

Z bojišča ste le dve novici nekoliko važniši. Rusi so namreč vzeli Turkom trdnjavo Bajazid, turška posadka 1700 mož se je, zagledavši prve ruske čete, umaknila v pogorje Alladagh. To je zato važno, ker so v zadnji

vojski Rusi to trdnjavo mogli osvojiti si še le po hudem boji.

Druga novica je, da je pri Brajili bil 3. t. m. boj med ruskimi baterijami in turškimi ladjami (monitorji), ktere so mesto bombardirale, pa so se morale okoli poludne umakniti streljanju ruskih baterij. Vnelo se je med tem več biš in več prebivalcev je poginilo.

Pri Krču se je angleški oklepni ladiji pripetila grozna nesreča. Ko se je bližala, pozabila je naznaniti svoj prihod ruski straži. Tako je prijadrala vrh „torpeda“ v vodi nastavljenega, ki se je razpočil in ladijo popolnoma raztrgal, da se ne vé, kaj je bilo na nji, ker je vse poginilo.

Iz turških pokrajin krščanski prebivalci še vedno beže, posebno veliko jih prihaja na rumunsko zemljo.

Ruska armada se povsod neprenehoma naprej pomika. Kje bo vdarila čez Donavo, tega Turki ne vedó, zato premikajo svoje čete od kraja do kraja, da bi branili prehod. Rusi imajo pri sebi ne le vse priprave za mostove, ampak celo majhne parobrode, ki se dajo po suhem prevažati. Njih vojska je tedaj na vsak način silna.

Da Turki niso nikjer še nič izdatnejega storili to si razlagajo skoro vsi listi tako, da mislijo ostati le v svojih vtrjenih prostorih, a se ne spustiti v noben boj na planem prej, nego bi Rusi bili prognani od kake vaznejše trdnjave.

Perzijanski šah (kralj) stoji na meji s 15.000 mož in je namenjen ž njimi marširati proti turškemu Bagdadu in Krmeli. Bagdadski vali (deželni načelnik) ima le 4000 mož za brambo, a sklicuje vse moške s 15. letom počenši v orožje. Tedaj mora biti sila velika, če Turki že otroke v vojsko kličejo. V Bagdadu razsaja huda kuga, pretekli teden je umrlo za njo nič manj ko 254 ljudi.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 3. maja. (Vojska omejena?) Telegraf poroča važno novico, da je angleška vlada naznanila v Petrogradu, da hoče ob sedanji vojski nevtralna ostati. Ves svet se je bal, in se še boji, da ne bi nastala iz rusko-turške splošna evropska vojska. Oblast,

o kateri se je najbolj mislilo, da se hoče v homatije na vzhodu vtikati, bila je Angležka. Ako se toraj potrdi novica, da Angležka ostane nevtralna, potem je vse upanje, da se vojska omeji, to je, da se nobena nova oblast ne bo vtikala v njo. Kakor težko sicer je to verjeti, vendar je angleška obljuba za sedaj porok, da splošne vojske še ne bo kmalo, ne prej, nego, da se sreča v rusko-turški vojski odločno na eno ali drugo stran nagne. Z odstopom Angleške vzeta je Turčiji velika nada, glavna podpora. To stanje je za Rusijo izvrstno, protiruska zveza je skoro nemogoča postala, nasprotno pa nji ne bi bilo težko pridobiti si zaveznikov. Turkom ostanejo le še Madjari, pa ti nimajo svoje armade, par tisoč ogerskih prostovoljcev pa Turčije ne more rešiti. Ali bo pa stan dolgo tak ostal?

Popola razpad Turčije privabil bo gotovo vnovič vse oblasti na diplomatični oder, da bi pri plenu kaj dobile, in pri tem se zna vneti velik prepir. Misliti je, da bo vojska z Rusom in Turkom še dolgo trajala, in zato je upati, da ostane boj še dolgo omejen na ta dva nasprotnika.

Iz ljubljanske okolice, 4. maja.

(Dragina.) Kaj nam bo prinesla vojska? Prvi nasledok njen bo dragina. Rumunska vlada je prepovedela bojda izvažanje žita, in ravno take prepovedi je od Rusije vsak dan pričakovati. Če se pomisli, koliko žita je prišlo iz Odese in Brajile, potem vsak vé, da se mora pri nas kruh podražiti. Južna Rusija in rumunsko polje so za žito najrodovitnejši kraji Evrope, vsaj za Avstrijo in Oggersko, memo Banata skoro žitne shrambe, in po svoji prostranosti odločilni za ceno žita. Slabo letino ali vojsko v Rusiji in Rumuniji čuti vsa Evropa, in je bomo tudi mi kmalo čutili. Ako se vplete tudi Angleška, Laška in severna Amerika v vojsko, bo kupčija po morji zelo težavna in dražja, posebno cena kave, sladkorja in drugih pridelkov, ki prihaja k nam čez morje, bo poskočila. Dragine se nam je toraj na vsak način bati, toda ne bode tolike sile, ako ostane vojska na Rusijo in Turčijo omejena. Mi bomo to nadlogo radi prenašali, da le prinese ta vojska svobodo in odrešenje našim južnim bratom.

Hrvatska, 1. maja. Pri nas so

več taborov. Nemiri in neredi so zavladali v hrvatske državi ter pospešili tako popolni propad njen. Izmed vseh strank je bila najnevarnejša za samostalnost hrvatsko ona, ki je držala z vdovo Zvonimirovo, z Jeleno. Ta stranka je iskala pomoči pri ogerskem kralju Ladislavu ter tako pripravila ogerskim Apsdovcem pot v Hrvatsko.

Príča o smrti kralja Dimitra Zvonimira.

Mnogi pisatelji hrvatske povesti slutijo, da Zvonimir ni umrl naravne smrti, nego da je pal v buni, ktera se je proti njemu vzdignila, ko je vodil Hrvate na križarsko vojsko. Ti pisatelji osnivajo svoje mnenje na starodavnej priči, ki je dolgo časa med hrvatskim narodom živela, ter se v letopisih hrvatskih ohranila. O nasilnej smrti pripovedata dva letopisa: kronika hrvatska in kronika Ivana Tomašića.

Kronika Ivana Tomašića, frančiškana iz polovice 16. veka, govori o smrti Dimitra Zvonimira tako-le:

Godine tisoču petdeset in sedme (1057) umre Zorobelus (Zvonimir), poslednji kralj Hrvatske, Dalmacije in Slavonije. Bivši kralj Zorobel, človek vrlo hraber, ter vešt vojniki, a posebej še posebno goreč branitelj vere kr-

ščanske, odloči on oteti in osvoboditi sveti grob, ki ga je bil sultan zavzel. Zato zapove svojim državljanom pod vero, da se vsi znajdejo v bojnem redu (oborožani) na Petrovem polju. Ko so pa med tem Slovinci razumeli zapoved in nalog kraljevski, rekli so poradi žen in dece svoje: „Kaj li dela kralj te, nikdar ne bomo več videli naše dece, žen, niti domovine svoje; pa zakaj nas nagovarja, da idemo prek morja?“ Na to nagovore ti nevredni Slovinci kraljevega tajnika ter zajedno tudi peharnika Tadeja Slovinca, da kralja ubijeta. Ona odideta 20. travna v kraljev šator, ter ubijeta kralja na tistem polju, kraj cerkve sv. Cecilije. Pred svojo smrtjo je dal smrtno ranjeni kralj vse svoje podanike pred se poklicati ter potem izusti te-le besede: „Oj vi neverni Slovinci, kdo vas je zaslepil, da ste me ubili? Vedno ste bili neverni in oporni kroni mojej.“ In zatem: „Oj vi verna brača moja Hrvati in Dalmatinci, iz globočine srca mi je žal, da sem vaš poslednji kralj, ter da bodete vi odslej podanici ptujim kraljem in knezom.“ To izustivši izdahne, ter bode pokopan v kninske cerkvi sv. Jerneja kraj velikega žrtvenika. Oj nesretna Hrvatska, ki si tolikega in tacega kralja zgubila! —

Obe kroniki: hrvatska, in ona Ivana Tomašića, pričate, da je Dimitar Zvonimir pal od ubojniške roke, in to zato, ker je Hrvate nagovarjal, da grejo na križarske vojske. V glavnem se slažete obe vesti, samo da hrvatska kronika stavlja to zgodo v leto 1079, a Tomašićeva v leto 1057. Razun tega razlikujete se obe kroniki v pripovedanju, kdo li da je Zvonimira ubil? Prva veli, da so ga vsi Hrvati zajedno na Kosovem polju javno izranili; a druga, da so Slovinci na Petrovem polju podmitili peharnika Tadeja, ki ga je tajno ubil.

Ta pripoved o nasilnej smrti kralja Dimitrija Zvonimira se ne more na noben način na Zvonimira odnositi, in to iz velevažnih razlogov.

Obe letnici — 1079. in 1057. — gotovo ne odločujeta nič, ker je vsakemu znano, da je Zvonimir še l. 1087 živel, kako bi bil tedaj umrl l. 1079 ali pa 1057.? Pa da se tudi letnice slažejo, vendar se ne bi mogla ta pripoved protegniti na Zvonimira, in to edino zato ne, ker se za njegove dobe ni nobeden pripravil na križarske vojne. Gregor VII. je sicer zamislil idejo o oslobojenju svete zemlje ter pisal v to ime mnogim vladarjem evro-

zdej vse oči obrnjene na iztok, kjer se je začela razvijati velika drama. Vsi naši listi pozdravljajo Ruse, da so se enkrat odvažili na ta veliki posel. Naši prekodravski bratje pa ne vedo, kaj bi počeli od jeze proti Rusu ter zaklinjajo vso Evropo, da naj maršira ž njimi proti severnemu barbaru, ki hoče pokončati civilizirano turško državo. In čim bolj se približuje čas, ko bo treba tudi Avstriji mobilizirati svojo vojsko, tem bolj besne in vpijejo Madjari proti Slovanom. Po najnovejših vestih bi morala Avstrija zasesti Bosno in Hercegovino do 1. julija, in vse kaže, da se bode tole vendar le res zgodilo, kajti vojskini znak je to gotovo, ako dva največa dostojanstvenika v vojski, nadvojvoda Albrecht in Wilhelm, ravno te dni pregledujeta vojsko in trdnjave na turško-avstrijski meji. — Hrvati so vsi za okupacijo, in da ima carski dvor posebno poverjenje v Hrvate, vidi se iz odgovora, ki ga je poslal nadvojvoda Albrecht na čestitko njegovo hrvatskemu banu Mažuraniću, v kojem kaže, da bode gotovo vselej na verne Hrvate računati mogel. Zdej je pa tudi čas, da se Hrvati pokažejo prave politikarje; zdej je čas, da se počasi rešimo madjarske móre, ki nas tlači in pod katero ni za nas nobenega napredka. Rešiti se moramo tega naroda, in to bode mogoče edino z okupacijo Bosne in Hercegovine, ker se bode tako povečal slovanski element proti madjarskemu. Mi se nadjamo, da bode letošnje leto za nas velike važnosti, samo na čelu treba nam imeti ljudi, ki bodo znali okolnosti v prid naše domovine porabiti. —

Zadnji mraz je pri nas prav malo škode naredil, tim več pa povodenj v Posavini in Podravini. Zdej imamo zopet toplo in lepo vreme.

Z Dunaja, 1. maja. Katoliški shod, ki se je v ponedeljek tukaj pričel, je glavni predmet, o katerem govore dunajski listi, se ve, da vsak po svojem načinu. Katoličani ga pozdravljajo kot jutranjo zarjo lepše prihodnosti, in si obetajo od njega mnogo vspeha in sadu, liberalci pa mu odrekajo vsakotero važnost. Že prvi večer zbralo se je bilo toliko vdeležnikov, da je bila dvorana muzikalnega društva, ki ima prostora za 4000 ljudi, vsa napolnjena. Na galerijah bilo je mnogo plemenitega ženstva, spredaj na odru pa so se bili zbrali papežev nuncij pa škofje iz Dunaja, Solnograda, Zadra, Linca, Št. Polita, Kraljevega

gradca, Briksena, Rosenaua in mnogo prelatov in opatov. Dalje so bili videti knez Lichtenstein, grofje Leo Thun, Egbert Belkredi, Clam-Martinic, Falkenhayn, Brandis, Barbo, Pergen, baron Gagern itd. itd. Grof Pergen je v imenu osnoveatelj s krepkim nagovorom pozdravil zbrane katoličane in povdarjal važnost tega shoda, pri katerem se praznuje pobratimstvo vseh narodov. To pobratimstvo pa zamore rasti in vtrditi se le na katoliški podlagi, ki je tudi podlaga zgodovinskega prava. Vodilo armadi katoliški je katehizem, pomočnik pa je Bog, in če je Bog z nami, kdo kaj premore zoper nas! Opominjal je končno katoličane, da naj bodo priprosti kakor golobi in previdni kakor kače. — Za tem so se prebrali pozdravi, ki so došli shodu iz raznih krajev in dežel, med temi bili so iz Slovenskega, pozdrav knezoškofa krškega, kapitelna ljubljanskega in duhovščine kranjske, pa katoliškega društva konjiškega.

Za tem se je volilo predsedništvo po akklamaciji. Za predsednika bil je izvoljen grof Egbert Belkredi, znani poslanec moravski, ki je priporočal trdno zvezo s Čehi in nevedležbo zbora državnega in s Čehi vred zgubil svoj mandat ter pri novi volitvi propadel proti dr. Kussyu, za namestnika bila sta izvoljena Tirolec dr. pl. Riccabona pa grof Brandis iz Linca. — Grof Belkredi je prevzel predsedništvo ter v nagovoru svojem prosil dovoljenja, sv. Očeta v imenu shoda telegrafično pozdraviti in prositi njegovega blagoslova, kar je bilo z veliko navdušenostjo sprejeto. Tudi so se volili načelniki raznih odsekov, potem pa je grof Belkredi še spregovoril nekaj besedi, povdarjal, da je shod javno spričevanje vere katoliške, da si tudi zdej nasproti stojita Maksimin in Konstantin, kteremu pa tudi zdej velja obljuba: V tem znamenju boš zmagal, potem pa shod sklenil.

Drugi dan 1. maja bila je slovesna služba božja v stolnici sv. Štefana, katero so obhajali dunajski škof Kučer. Bili so nazoči razun tega še kardinal praški in nekteri škofje pa mnogo vdeležnikov. Ob 10. uri pričelo se je posvetovanje o šolstvu. Predsedoval je poslanec Thurnherr iz Predarelskega, poročal pa je grof Leo Thun. Prva resolucija, ki se shodu priporoča, se glasi: Katoliški starši so po vesti svoji zavezani skrbeti za katoliško izrejo svojih otrok, in imajo tedaj pravico zahtevati katoliške šole. Brezverne šole pa tej

nasprotujejo. Dr. Gruber je priporočal, da bi se v šolah bolje gojil patriotičen duh, ker za liberalnim se bode v šole vrinil narodni duh. Špiritual Speling iz Budjevic je izrekel svoj pomislik zoper to, da se rabi beseda „konfessionslos“, ker bi utegnili liberalci ugovarjati, da naše šole, v kterih se uči krščanski nauk, niso „konfessionslos“, ampak „interkonfessionell.“ Leo Thun zavrača dr. Gruberja, načelnika katoliške kazine v Jožefovem predmestju dunajskem, rekši, da se bode tudi rodoljubje gojilo dovolj, če bodo šole katoliške in narodni (namreč pogansko narodni duh) se potem ne bo mogel šopiriti po njih. Grof Clam-Martinic, živahno pozdravljen, pravi, da smo se zbrali, da bi se zedinili in edini tudi ostali. Neki govornik je rodoljubje nasproti stavljaj narodnemu duhu. Reč je treba pojasniti. Mi smo le zoper tistega narodnega duha, ki škili čez meje avstrijske, in se mu v Avstriji ne dopada. Cerkev katoliška pa varuje in brani vsako narodnost, in če tudi v šolah zahtevamo narodnega duha, to duhu katoliškemu ni nasprotno. Mi obhajamo binškošni praznik, ki je posvetil vse narode in jezike. Resolucija bila je enoglasno sprejeta, in ravno tako tudi druga resolucija, v kteri se v dosego omenjenega cilja zahtevajo ti-le pripomočki: Svobodna vstanovitev katoliških ljudskih in srednjih šol pod cerkvenim nadzorstvom, zadrževanje, da se šola ne bode zlorabila za slabe politične namene in zatiranje domačega jezika; vračilo vseh vstanov (štipendij) katoliških, ki se pa sedaj obračajo za brezversko šolstvo; svoboda za starše, pošiljati otroke v šole, ktere sami hočejo, ne pa da bi se silili pošiljati jih v brezverske šole; svobodni razvoj katoliških srednjih šol in vstanovitev katoliške cerkvenosamostalne univerze v Avstriji. Te predloge je poročevalec opravičeval s tem, da vse napake administrativnih vradov se razodevajo tudi pri šoli, kjer je vsled tega silno veliko napak. Treba je tedaj šolstvo postaviti na politično-nevtrarno cerkveno podlago.

Ker je bila 12. ura že pretekla, sklenilo se je to zborovanje, in pričelo se je v mali sobani posvetovanje o časnikarstvu, kterega sem se še vdeležil. Toda pri tem pokazala se je velika razburjenost. Predsedoval je dr. Otoczka, vrednik požunskega „Rechta“, poročevalec pa je bil vrednik graškega Volksblatta, g. Zapletal, ki je povdarjal važnost časnikarstva in med drugim omenil, da mu je škof,

skim, ali glas njegov je ostal glas vpijočega v puščavi. A nevezvi niti tega v obzir, je v pripovedi toliko neistinitih podatkov, ki čine ravno vso pričo sumljivo. Tako se pravi, da je rimski papež poslal Zvonimiru pisma z rimskim cesarjem, a občno je znano, da se Gregor VII. ni niti najmanje zastopil z rimskim cesarjem in nemškimi kraljem Henrikom IV., nego da sta bila v vednej borbi. Razun tega znađe vsaki, da ni Zvonimir bil poslednji kralj hrvatski, nego da sta za njim še sledila Štefan II. in Peter II. Svačić. Pripoved o smrti kralja Zvonimira nima za povest Dimitra Zvonimira nobene vrednosti.

A je-li v tej pripovedi v obče kakšno povestniško zrno? Da to zvedimo, moramo najpoprej znati za izvor cele priče. Pripoved ta je gotovo nastala od narodne pesmi, ki je pevala obširno o groznej smrti nekega kralja Zvonimira. To narodno pesem so čuli književni ljudje, ter jo upotrebili za povest hrvatsko, popolnili po svojej volji pesem in pristavili po svojej misli leto, kdaj da se je vse to zgodilo.

Ako tedaj na to pomislimo, lahko moremo naslutiti, koliko ima vrednosti ta priča. Ker se tukaj spominja neki kralj hrvatski za prve križarske vojske, to se mora vzeti, da se pripoved sama odnosi na kralja Petra II. Svačića, ki je ravno takrat (1091—1102) nad Hrvati vladal. V tem podkrepljuje nas tudi ta okolnost, da se po enem letopisu zbira hrvatska vojska na Kosovem, a po drugem na Petrovem polju. Eno in drugo polje razprostira se blizu mesta Knina, prestolnice kralja Petra Svačića. Znano je namreč, da je Peter Svačić, boreč se proti Madjarom za zemljo med Dravo in Savo, prenesel svojo prestolnico v mesto Kuin, da bode tako Madjarom bliže. Zraven tega je treba spomeniti, da je Peter II. Svačić bil zares poslednji kralj hrvatski, ter da se vsa ta pripoved more nanj protegniti. Posebno je še važno, kar kronika Tomašičeva spominje, da so Slovinci ubili hrvatskega kralja; tim bolj, ker je znano, da je Peter II. Svačić ravno pred križarskimi vojskami otel banovino slavonsko Madjarom, ter jo zopet zedinil s Hrvatsko.

V pripovedi o nasilnej smrti kralja Zvonimira je toliko povestniške istine: da se je hrvatska gospoda zares pobunila proti poslednjemu kralju hrvatskemu in to Petru II. Svačiću isto v času, ko se je on pripravljaj na križarsko vojno. Ali težko, da je on v tej buni poginil, madjarski letopis trdi vsaj, da je Peter kralj pal proti Madjarom v bitci pri Petrovej gori.

A od kod ime Zvonimirovo v tej pripovedi? Narod se ne spominja kakor povestnik vsacega pojedinega vladarja, niti njegovih činov, nego si zapamti samo najznameniteje. In ker je Zvonimir bil poslednji znameniti vladar hrvatski, to je hrvatska pesem ali priča ime njegovo posodila, ter tako njegovo ličnost s Petrom II. Svačićem zamenjala. Sličnih slučajev ima v narodnih pesmah, da pač v povesti vseh narodov, a kako ne v jugoslovanskem, ki pripisuje še sedaj dela celega naroda od pet vekov samo enemu človeku — Marku Kraljeviću.

J. St.

ko ga je poklical k vredništvu omenjenega lista rekel, da časnikarstvo je imeniten del duhovnega pastirstva. Tudi je povdarjal vselega napredka časnikarstva po raznih kronovinah, ob enem pa kazal, da je katoliško časnikarstvo avstrijsko daleč za drugimi deželami. Priporočal je tedaj sprejeti te le resolucije: 1. Shod izreče zadovoljnost svojo, da se je tako lepo začelo razvijati kat. časnikarstvo po deželah in kronovinah avstrijskih. 2. Priporoča časnikarstvu, da naj v tem duhu napreduje in v boju vstraja; 3. pripoznanje izreče vstanoviteljem katoliških listov in zaradi njihove požrtvovalnosti in stanovitnosti; 4. pripozna za dolžnost vsakega katoličana, po moči svoji podpirati katoliško časnikarstvo; 4. izreče potrebo za vstanovitev tiskovnih društev. Prvi govori g. Popiel iz Krakovega in kaže, kako naj se vede katoliško časnikarstvo. Tudi graja „Vaterland“, ki je Poljake napadal, ne da bili to zaslužili. Drugi se oglasi dr. Hasslwanger, češ, da prebrane resolucije so vse drugačne, kakor jih je pa nasvetoval, ktere on potem prebere ter zahteva, da naj se obravnava vrši o njegovih predlogih: Predsednik mu odreka pravico stavljati drug program, kakor ga je on prejel od osnovateljev, dr. Hasslwanger ugovarja in dr. Porger ga podpira, ter priporoča k prvi resoluciji po nasvetu dr. Hasslwangerja pristaviti, da izreka shod željo po velikem katoliškem listu, ki naj bi bil manjšim listom vodilo. Ker se o tej reči ni mogel shod zediniti, sklenil je predsednik zborovanje in konečno rešitev prepustil skupnej seji. Od 4. do 6. bilo je včeraj še posvetovanje o socialnem, od 6. do 8. o katoliškem življenju od 8. do 10. ure pa o katoliških društvih, kterih se pa zaradi drugih opravkov nisem vdeležil osebno.

Domače novice.

V Ljubljani, 5. maja.

(O katoliškem shodu) dunajskem, kteri se je v četrtek slovesno dovršil in se v „Vaterlandu“ obširno popisuje, poročali bodo Slovencem naši dunajski zborniki skupaj pozneje. Dans glej telegram in dopis z Dunaja.

(Ljubljanski „Sokol“) napravi jutri 6. maja, če bo vreme ugodno, prvi splomladanski izlet na Šmarno goro. Program izletu je: Ob 5 uri zjutraj odidejo Sokoli od društvenec telovadnice pod svojo zastavo po dunajski cesti čez črnuški most v Gameljne na Šmarno goro. Po sv. maši ob 10 uri, odide Sokol na Brod, kjer bo ob 12 uri zabava do 6. popoldne; potem gre Sokol čez Št. Vid v Ljubljano. Ker gre o pol enajstih dopoldne vlak na Gorenjsko in pride ob šestih zvečer nazaj, se bo izleta in zabave pri „Koširji“ gotovo vdeležilo več Ljubljančanov.

(Matica slovenske) odsek je imel v sredo o izdavanju knjig posvetvanje. Dospelo je že sedaj toliko rokopisov, da nekterih celo ni mogel sprejeti, nekteri so se izročili odbornikom v presojo in kasneje poročevanje. Spodbujen vsled tega je odmenjen pričeti s „Časopisom Matice Slovenske“ (cf. Časopis Česk. Musea itd.), o kterem skoro razpošlje odsek povabilo do naročnikov in pisateljev. Za letošnje vbrane knjige so v delu, tako a) Zemljevidi trije poslednji, da se z njimi dovrši slovenski Atlant; b) Letopis, za kterega je prav dobre tvarine došlo, se pridno tiska, in reči se sme, da bode vredovan po staroslovenskih rokah Slovencem po godu; c) Životopis dr. Costov dojde meseca julija in izide s sliko njegovo; d) Jul. Vernejevo potovanje krog sveta v 80 dneh se sprejme, kedar se popravi v besedi

bolj po slovenski; e) Zgodovina avstrijsko-ogerske monarhije za srednje šole in učiteljsko izobrazovališča J. Krsnikova, ktera je v prvem natisku že popolnoma pošla in se sem ter tje naročuje, natiskuje se v drugič primérno popravljena itd. O slovanskih elementih o Venetščini, kteri mnogim niso po volji, zatrjuje se, da izidejo letos v IV. in poslednjem odstavku. Sploh se kaže, da se bode Matica naša krepko povzdignila po poslednjih vnanjih napadkih, kajti v notranjem delovanju, v odboru samem, ni bilo nobenih preprirov, nobenega osebnega napadovanja. Istina vzmaga naposled gotovo.

(O romarjih) ali o potnikih k papeževi škofovski 50letnici v Rim so neki okrajna poglavarstva od Laške vlade dobile popraševanja, koliko jih utegne priti tje. Mar se Laška boji katoliških romarjev? Pravijo, da ne bi jih preveč prišlo nakrat ali skupaj, ker bi se jim postreči ne moglo. Pa je to brž ko ne prazna skrb. Zajec za drugim grmom tiči. Svet bi utegnil videti, kolike pomembe je katolikom namestnik Kristusov, vladar sv. cerkve, vzlasti sedanji sveti Oče Pij IX.

(Hrvatska bibliografija) meseca febr., marca in aprila.

1. Narodni koledar matice dalmatinske za god. 1877. Uredio Kažimir Ljubić. Zadar.

2. Stručno nazivlje u zakonima V. Bogišića. Spljet.

3. Pravno-povjestni spomenici Jugoslavena (Monumenta historico-juridica Slavorum Meridionalium.) Dio prvi: statuti i zakoni. Svezak I. Statuti i zakoni grada i otoka Korčule 1214—1558. Izdala jugoslavenska akademija znanosti in umjetnosti, uredio prof. J. J. Hanel. To je prva knjiga novih akademičnih publikacij, v kojih bodo sadržani vsi pravni spomenici južnih Slovenov. Tisak dioničke tiskare str. 308.

4. Djela Stanka Vraza. Peti dio. Izdala Matica hrvatska, uredio Fran Petračić. Str. 432. Cena 1.80 novč. O tej knjigi bom spregovoril obširneje pri drugej prilici.

5. Ovršni postupak, razložen na temelju zakona in naredaba valjanih u kraljevini Hrvatskoj in Slavoniji, po dr. Marianu Derenčinu, predstojniku kr. vladinoga odjela za pravosudje. Naklada i tisak Albrechtov. Str. 265. Cena 2.50 novč.

6. Abdera Babilon, starovjeke slike iz novovjeka grada. Napisao Milan Grlović. Tiskom „primorske tiskare“ u Kraljevici 1877. Str. 120. Cena 55 nov.

7. Pjesme od nove godine 1876—7. Prirediv Lj. Š. i V. M. Cena 20 nov. U Varaždinu. Tiskom J. Platzera ml.

8. Najvažnije jestive, sumnjive i otronsne glive. Po dr. Loriaeru napisao Jos. Janda gimn. prof. Sa 12 boja disanih slika. Str. 114. Naklada knjižare Albrehta i Fiedlera. Cena 6 for.

9. Biblioteku za ženski svet počela izdavati knjižara braće Popovića u Novom Sadu.

10. Zemljoznanstvo obzirom na šumarstvo i gospodarstvo napisao Mijo Kišpatić. Str. 337. Cena 1.40 novč.

11. Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga XXXVIII. U Zagrebu 1877. Dionička tiskara. Sadržaj: Prilog za povjest glasbe južnoslovenske, od Fr. Kuhača; Hrvati za nasljednoga rata. Od Iv. Kukuljevića; ob anemometriji u obće uz obzir na vladajuće u nas vjetrove. Od J. Torbara; Mihail Petrević Pogodin. Nekrolog od dr. Fr. Račkoga. Književne obznane: Prinesci tumačenju nekih latinskih i grčkih napisa u kr.

narodnom muzeju zagrebočkom, od prof. Fr. Maixnera. —

12. Zvonimir, kralj hrvatski - dalmatinski. Poviestna drama u 5 čina. Povodom osamstogodišnjice krunitbe hrv. kralja Zvonimira na dan 9. listopada 1876. Pisao Fr. Marković. Zagreb 1877. Nakladom Albrehta Fiedlera Str. 200.

13. Izbrane Andersenove priče. Izdala matica hrvatska. Tisak dioničke tiskare. Cena 80 nov.

14. Hrvati za nasljednoga rata. Napisao Ivan Kukuljević. Preštampano iz XXXVIII. knjige Rada. U Zagrebu. Tisak dioničke tiskare 1877. Str. 100.

15. Dan na Madeiri. Roman od dr. Pavla Mantegazza, preveo J. D. Tisak dioničke tiskare. Str. 142. Cena 60 nov.

16. Bolesti i liekovi, za domaću životinju. Sastavio prof. Jos. Ubl. Troškom kr. zem. vlade. Str. 198. Cena 1. for.

17. Princessa Wolfenbüttelska. Novela H. Zchokkea, preveo Jos. Valentić. Str. 316. Cena 60 nov. Senj. H. Luster.

18. Pričanja Vuka Dojčevića. Izdaje uredništvo „Srbske Zore“. (Beč VII. Burggasse 24.) Cena 20 nov.

19. Taras Buljba, historijska pripovjest N. Gogolje preveo Milovan Glišić. Izdao Vel. Valozić u Biogradu.

20. Sveobća hrvatska knjižnica. Izdavanje novela in romana u svezcih. Narodna tiskara K. Thrumića u Vinkovc. Svezčić 15 nov.

21. Prirodopis rudstva sa 609 bojadisa-nih slika na 24 table. Zorna obuka mladeži za školu i dom. Po dr. Burru preveo i nadopunio Mijo Kišpatić. Naklada vseučilišne knjižare u Zagrebu 1877.

22. Srpske narodne zagonetke. Uredio i izdao Stojan Novaković. Knjižara Jovanović u Paučevu. Cena 1 for.

Javna zahvala.

K sijajnemu vspehu, kterega je imela Sokolova zabava v korist Vičanom, pripomogla je zlasti darežljivost ljublj. narodnjakov, ki so za lotrijo dobitke in novce darovali. Podpisani odbor se jim za toliko blagodušnost pristrčno zahvaljuje. Odbor Sokola.

Zahvala.

Za milo sočutje med boleznijo, kakor tudi za obilno spremstvo pri pogrebu naše nepozabljive, 30. aprila umrle matere

Helene Novak,

izreka vsem sorodnikom, prijateljem in znancem najtoplejšo zahvalo

žalujoča rodbina.

V Šentvidu 2. maja 1877.

Poziv.

G. Anton Valentinčič naj bi se zastran popravljavanja orgel kmalo oglasil pri g. organistu v Prečnil (3)

Prememba stanovanja.

Pisarna glavnega zastopa (1)

banke „Slavije“

je sedaj na Dunajski cesti št. 7 (v Frelihovej hiši) v 1. nadstropji.